

Remissyttrande

2013-01-28

Dnr: 12/02211

Yttrande över betänkandet

Nya villkor för public service SOU 2012:59

Ert dnr KU2012/1365/MFI

Granskningsnämnden för radio och tv lämnar i detta yttrande synpunkter på vad som föreslås i betänkandet beträffande granskningsnämndens uppdrag såvitt avser bedömningen av om SVT, SR och UR har uppfyllt sina uppdrag (avsnitt 4.1.4).

Granskningsnämnden för radio och tv

Den centrala uppgiften för granskningsnämnden för radio och tv är att genom granskning i efterhand övervaka om program eller inslag som har sänts i radio eller tv eller tillhandahållits i beställ-tv överensstämmer med föreskrifterna i radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för sändningarna (16 kap. 2 § första stycket första meningen radio- och tv-lagen).

Nämnden övervakar även efterlevnaden av krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som har beslutats av regeringen (16 kap. 2 § första stycket andra meningen).

Vid sidan av huvuduppgiften att i efterhand granska innehållet i sändningar ska nämnden årligen, utifrån SR:s, SVT:s och UR:s public service-redovisningar, bedöma om bolagen har uppfyllt sina public service-uppdrag. Denna uppgift följer av 20 § förordningen (2010:1062) med instruktion för Myndigheten för radio och tv.

Av 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen följer att nämndens sammansättning ska vara bestämd i lag och att ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Nämndens sammansättning och beslutförhet regleras närmare i 16 kap. 14 § radio- och tv-lagen. Av detta lagrum framgår bland annat att nämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter och att det för ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. Nämnden är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Såväl ordförandena som ledamöterna utses av regeringen. I samband med inrättandet av nämnden den 1 juli 1994 anförde regeringen i ett motivuttalande att nämndens ledamöter bör vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällslivet (prop. 1993/94:160 s. 41).

Granskningsnämndens uppgift såvitt avser bedömningen av om SVT, SR och UR har uppfyllt sina uppdrag

Betänkandet innehåller inga författningsförslag som har bäring på granskningsnämndens verksamhet. Däremot uttalar kommittén som sin mening att granskningsnämndens uppdrag att granska om programföretagen uppfyller uppdraget i allmänhetens tjänst bör förtydligas på det sättet att nämndens bedömning även ska omfatta anslagsvillkoren och att detta bör framgå av förordningen med instruktion för Myndigheten för radio- och tv.

Bakgrunden till kommitténs ställningstagande är – som granskningsnämnden uppfattar det – att nämnden vid tidigare års bedömningar av programföretagens public service-redovisningar inte har följt upp sådana anslagsvillkor som innefattat redovisningskrav om resursuppföljning, kostnadseffektivitet och produktivitet, att kommittén anser att denna uppgift ankommer på granskningsnämnden och att kommittén inte funnit anledning att lägga över uppgiften på programföretagens ägare, Förvaltningsstiftelsen.

Granskningsnämnden vill inledningsvis framhålla att det knappast kan råda någon tvekan om att nämndens bedömningar har utgått från bland annat anslagsvillkoren som sådana. Nämnden har inlett varje årlig bedömning med en redogörelse för nämndens uppdrag, nämligen att bedöma public service-redovisningarna med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och som anges i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och anslagsvillkoren. Vid den senaste bedömningen avseende verksamhetsåret 2011 bedömde nämnden bland annat frågor knutna till det så kallade 55-procentsvillkoret, redovisningen av produktivitet och effektivitet samt sidoverksamheter.

Somliga anslagsvillkor är emellertid av det slaget att det uppenbarligen inte är meningsfullt för granskningsnämnden att utgå från dem vid sin bedömning. Det gäller till exempel sådana anslagsvillkor som handlar om skiljeförfarande, villkor som uttryckligen ska redovisas i årsredovisning och medel för RIKAB:s verksamhet. Vidare finns det sådana anslagsvillkor där det kan diskuteras om de bör omfattas av nämndens uppdrag eller inte. Det kan exempelvis sättas i fråga om nämnden, givet nämndens sammansättning och huvudsakliga uppgift, alls bör granska villkor som avser bolagens organisation. Dit hör bland annat villkoren om decentralisering och allmänproduktion. Vidare finns det anslagsvillkor där det kan diskuteras hur granskningen ska ske. Nämnden vill här särskilt peka på frågan om hur villkoret att redovisa nyckeltal som visar effektivitet och produktivitet bör granskas av nämnden.

Redan en bedömning som avser redovisningen av resursförbrukning, kostnader och intäkter kan sägas ligga vid sidan av nämndens huvudsakliga kompetensområde, men kan motiveras med att dessa poster är kopplade till olika insatser och prioriteringar i programverksamheten som bolagen gör från år till år mot bakgrund av uppdraget i allmänhetens tjänst. Givetvis både kan och bör nämnden också

bedöma *om* bolagen har redovisat nyckeltal som enligt bolagen visar effektivitet och produktivitet. Huruvida bolagens redovisade mått/exempel faktiskt visar effektivitet och produktivitet är emellertid något annat. En sådan utvärdering – om den ska ha någon egentlig mening – innebär att nämnden borde ta ställning inte bara *om* bolagen gjort olika satsningar och prioriteringar under året, utan *hur* dessa har gjorts, det vill säga om de redovisade måtten verkligen visar på effektivitet och produktivitet. För att bedöma det krävs en värdering av om verksamheten har bedrivits på bästa tänkbara sätt eller om det funnits andra inköp, produktioner, produktionsorter, personella lösningar etc. som hade gett ett bättre resultat. Det är uppenbart att granskningsnämnden – givet nämndens huvuduppgift – knappast kan förväntas ha optimala förutsättningar för denna typ av analys. Till detta kommer att det allvarligt skulle kunna undergräva förtroendet för granskningsnämndens verksamhet om nämnden skulle börja anlägga synpunkter på bolagens beslut och avvägningar på den nivån. Nämnden anser i stället att det är en förutsättning för värnandet av nämndens auktoritet, legitimitet och oberoende att nämndens bedömningar främst avser innehållsfrågor och vilar på den kompetens för vilken ledamöterna har utsetts.

Mot den angivna bakgrunden skulle nämnden välkomna ett tydliggörande av uppdraget i den meningen att det klarare bör framgå vilka anslagsvillkor som ska ligga till grund för granskningsnämndens bedömning av public service-uppdragen. Nämnden vill också peka på betydelsen av att villkoren utformas på ett sådant sätt att gränsen för granskningsnämndens ansvar blir så tydlig som möjligt.

Detta yttrande har beslutats av Henrik Jermsten, K-G Bergström, Elisabet Bäck, Maria Edström, Leif Hedman, Jan Holmberg och Kristina Ståhl efter föredragning av Helena Söderman.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Helena Söderman